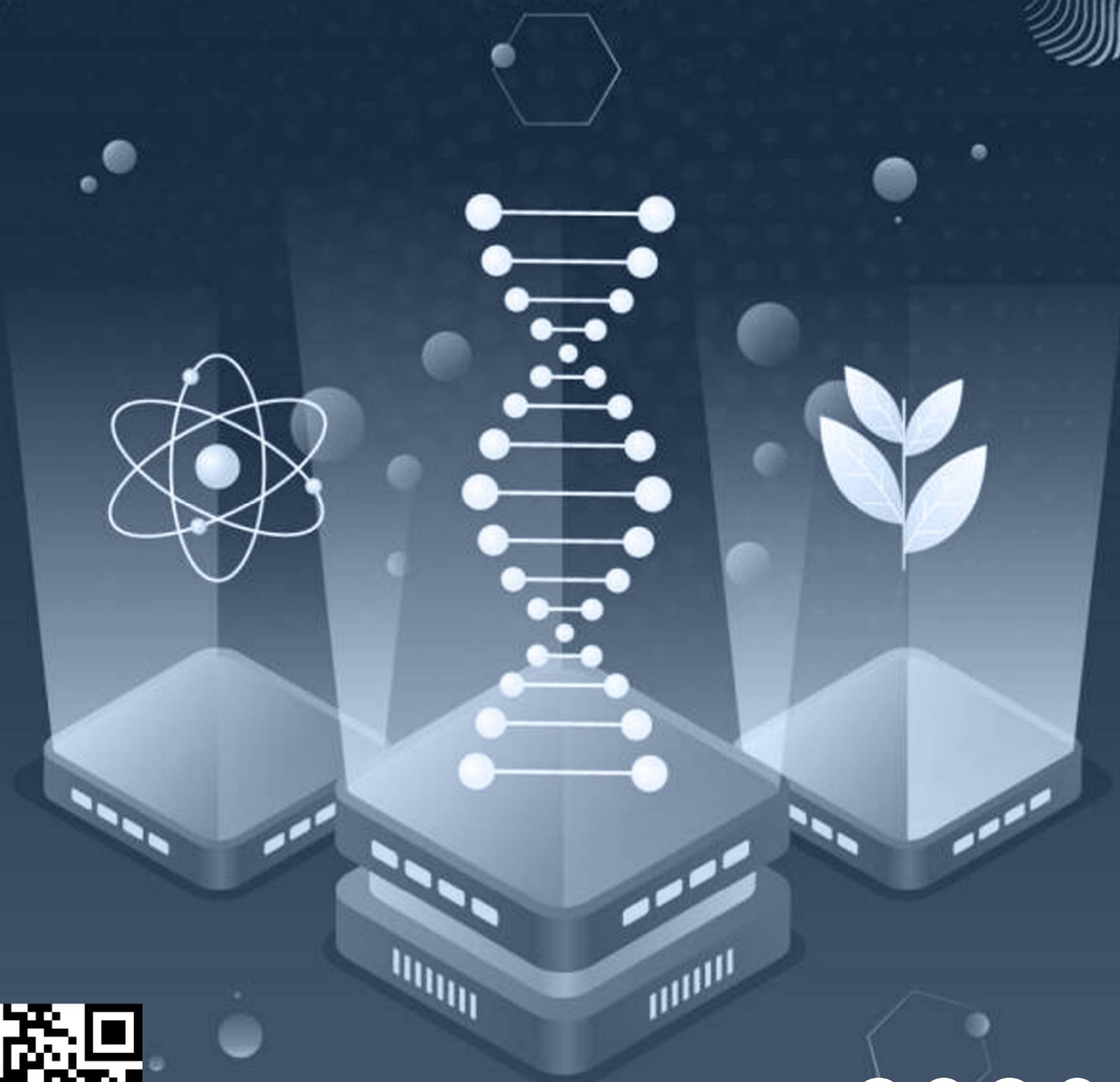

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4,
Issue 9/2

2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 9/2 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

ТОМ 4, НОМЕР 9/2

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 9/2

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№9/2 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-9/2>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых
для публикации основных научных результатов диссертаций постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

1. **Tajiyeva Umida Rajabboyevna.** Xorazm vohasining ekologik tarixiga oid ayrim masalalar..... 7
2. **Matniyozov Sarvarbek Sanatbek o'g'li.** Xorazm xalq sovet respublikasi davrida yer ishlari nozirligining faoliyati (1920-1924-yillar)..... 12
3. **Farxadov Zoyir Xushnud o'g'li.** Ko'zaliqir madaniyatining arxeologik manbalar asosida o'rganilish tarixi..... 17
4. **Matyakubov Xamdam Xamidjanovich.** Antik Xorazmda urbanizatsiya va shaharlar tizimining shakllanishi: ijtimoiy-iqtisodiy, harbiy omillar..... 22
5. **Abdullayev Shaxobiddin Norqo'zi o'g'li.** Tarixiy xotira va muzey: Samarqand viloyati tarixiy-o'lkashunoslik muzeylarining ijtimoiy-madaniy funksiyalari..... 27

IQTISOD

6. **Умурзаков Машрабжон Турсунбоевич.** Повышение экспортного потенциала промышленных предприятий: на примере текстильной отрасли..... 37
7. **Murodjon Matniyozov.** Omnikanal marketing strategiyasi: kontseptual evolyutsiya va tadqiqot yo'nalishlarining sistematik tahlili..... 41
8. **Mayliyev Temurbek Ilxambay O'g'li.** Oziq-ovqat sanoatini barqaror rivojlantirishni tartibga solishning nazariy-metodologik asoslari..... 52
9. **Murodova Dilfuza Jalolovna.** Auditorlik xizmatlari samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari: xorijiy amaliyot va uni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlari..... 58
10. **Ашуров Сардоржон Зафаржонович.** Факторы и резервы повышения экономической эффективности малого бизнеса в сфере услуг Самаркандской области..... 67

PEDAGOGIKA

11. **Yusupova Madinajon Mansurbek qizi.** Bo'lajak pedagoglarda badiiy-pedagogik kompetentlikni pedagogik trening texnologiyalari asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish..... 77
12. **Matrizayeva To'maris Jumamirat qizi.** Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi vositasida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari..... 79
13. **Allaberganova Shoxista Zokir qizi.** Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy immunitetni pedagogik ta'lim muhiti sharoitida takomillashtirish metodikasi..... 85
14. **Kuchimov Ilyos Ablakulovich,** Ichki ishlar organlarida ta'lim jarayonini boshqarishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish..... 89
15. **Allaberganova Go'zal Adilbek qizi.** Onkologik bemorlarda yuzaga keladigan ruhiy o'zgarishlar va ularga psixologik yordam ko'rsatishning ilmiy-nazariy asoslari..... 94

16. **Otabek Erkinovich Khudayberganov. Muratov Sanjarbek Jumanazarovich.** Formation of professional skills of faculty students of physical culture with sports games..... 101

PSIXOLOGIYA

17. **Тайтелиева Ақтолқын Битуқызы.** Поиск психологической помощи подростком в образовательной среде: барьеры и условия..... 107
18. **Xudayberganova Dilduza Yangiboy qizi.** Ijtimoiy tarmoqlardagi ijtimoiy taqqoslashning o'smirlar emotsional holati va o'z-o'zini anglashiga ta'siri..... 110

FILOLOGIYA

19. **Yakubova Noira Isxakovna** Ingliz tilidan o'zbek tiliga o'zlashgan turizm terminlarining funksional-pragmatik xususiyatlari..... 115

Matniyozov Sarvarbek Sanatbek o'g'li
Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch
davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi
sarvarbekmatniyozov@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-6657-9432>

XORAZM XALQ SOVET RESPUBLIKASI DAVRIDA YER ISHLARI NOZIRLIGINING FAOLIYATI (1920-1924-yillar)

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23285337>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Xorazm Xalq Sovet Respublikasi (1920-1924) davridagi agrar o'zgarishlarda va Yer ishlari nozirligining tutgan o'rni, uning tashkiliy tuzilmasi va asosiy faoliyat yo'nalishlari tahlil qilinadi. Xiva xonligi davridagi agrar munosabatlarning yangi boshqaruvga o'tishi davrida nozirlik tomonidan amalga oshirilgan yer taqsimlash ishlari, an'anaviy irrigatsiya inshootlarini tiklash, dehqon xo'jaliklariga yordami ko'rsatish hamda qishloq xo'jaligi kreditlarini joriy etish borasidagi chora-tadbirlari arxiv hujjatlari asosida yoritilgan. Shuningdek, murakkab ijtimoiy-siyosiy vaziyat, qarshilik harakati va moddiy-texnik bazaning yetishmasligi sharoitida nozirlik faoliyatida yuzaga kelgan to'siqlar, yer maydonlarini hisobga olish va vaqf mulklarini boshqarishdagi o'ziga xos jihatlar ilmiy jihatdan xolis baholangan.

Kalit so'zlar: Xorazm Xalq Sovet Respublikasi, Yer ishlari nozirligi, agrar siyosat, irrigatsiya, chig'ir, vaqf yerlari, dehqonchilik, kredit.

Аннотация: В данной статье анализируются аграрные преобразования в период Хорезмской Народной Советской Республики (1920-1924 гг.), роль Народного назирата земельных дел, его организационная структура и основные направления деятельности. На основе архивных документов освещены работы по распределению земель, проведённые назиратом в период перехода аграрных отношений эпохи Хивинского ханства к новой системе управления, восстановление традиционных ирригационных сооружений, оказание помощи дехканским хозяйствам, а также меры по внедрению сельскохозяйственного кредита. Кроме того, объективно с научной точки зрения оценены трудности, возникшие в деятельности назирата в условиях сложной общественно-политической обстановки, движения сопротивления и нехватки материально-технической базы, а также особенности учёта земельных площадей и управления вакуфным имуществом.

Ключевые слова: Хорезмская Народная Советская Республика, назират земельных дел, аграрная политика, ирригация, чигирь, вакуфные земли, земледелие, кредит.

Abstract: This article analyzes the agrarian transformations during the period of the Khorezm People's Soviet Republic (1920-1924) and the role played by the Ministry of Land Affairs, its organizational structure, and main areas of activity. Based on archival documents, it highlights the land distribution work carried out by the ministry during the transition of agrarian relations from the

Khiva Khanate era to the new administration, the restoration of traditional irrigation facilities, assistance provided to peasant farms, and measures taken to introduce agricultural credit. Furthermore, the obstacles that arose in the ministry's activities amid a complex socio-political situation, resistance movements, and shortages of material and technical resources, as well as the distinctive aspects of land accounting and the management of waqf (endowment) properties, are objectively assessed from a scholarly standpoint.

Keywords: Khorezm People's Soviet Republic, Ministry of Land Affairs, agrarian policy, irrigation, chigir (water-lifting wheel), waqf lands, farming, credit.

Kirish. 1920-yilda Xiva xonligining tugatilishi va Xorazm Xalq Sovet Respublikasining (XXSR) e'lon qilinishi mintaqada nafaqat siyosiy boshqaruv shaklining, balki ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarning ham tubdan o'zgarishiga sabab bo'ldi. Aholisining mutlaq ko'pchiligi qishloq xo'jaligida band bo'lgan Xorazm vohasida yangi hokimiyat oldida turgan eng dolzarb vazifa agrar sektorni qayta tiklash, yer va suv taqsimotini yangi asosda yo'lga qo'yishdan iborat edi. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda XXSR Yer ishlari nozirligi tomonidan qilingan tadbirlar muhim ahamiyatga ega.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, 1920-1924-yillarda faoliyat ko'rsatgan Yer ishlari nozirligi o'ta murakkab sharoitda ish olib bordi. Bir tomondan, ko'p asrlik an'anaviy boshqaruv, murakkab irrigatsiya tizimi va waqf mulkchiligidan saqlanib qolganligi, ikkinchi tomondan, markazning oshib borayotgan bosimi nozirlik faoliyatida o'ziga xos yondashuvlarni talab qildi. Xorazm o'zining geografik joylashuvi va sun'iy sug'orishga to'liq qaramligi tufayli Turkistonning boshqa hududlaridan keskin farqlanardi. Shu sababli nozirlikning agrar islohotlarni amalga oshirish, dehqonlarni qishloq xo'jaligi asbob uskunalari va chorva bilan ta'minlash, qishloq xo'jaligini kreditlash hamda suv inshootlarini saqlab qolish yo'lidagi amaliy choralari alohida ilmiy ahamiyatga ega.

Metodlar va o'rganish natijalari. Tadqiqotning maqsadi manbalar, me'yoriy hujjatlar va hisobotlar asosida XXSR Yer ishlari nozirligining tashkiliy-huquqiy asoslarini, agrar sohani yangilashga qaratilgan amaliy faoliyatini hamda uning natijalarini xolis tahlil qilishdan iborat.

Maqolaning manbalarini O'zbekiston Respublikasi Milliy arxivining Xorazm Xalq Sovet Respublikasi davriga oid hujjatlari tashkil qiladi. 71-72-fondlarda Xorazm Xalq Sovet Respublikasi Markaziy Ijroiya Qo'mitasi va Xalq Nozirlari Kengashining bayonnomalari, qarorlari va yozishmalari saqlanadi, 73-fondda Xorazm Iqtisodiy Kengashi hujjatlari va 74-fondda bevosita Yer ishlari nozirligiga va unga aloqador tashkilotlarga tegishli materiallar to'plangan[1]. Alohida manba guruhini Xorazm Xalq Sovet Respublikasi hujjatlari to'plami tashkil etadi[2]. Nozirlikning rahbarlari to'g'risidagi ma'lumotlarni Maqsud Matkarimovning "Xorazm Respublikasi: davlat tuzilishi, nozirlari va iqtisodiyoti" monografiyasida uchratish mumkin[3].

Tadqiqot natijalari. Xorazmda respublika tuzumi rasman e'lon qilinishidan oldin ikki oy davomida Muvaqqat Inqilobiy hukumat faoliyat olib bordi va unga Mulla Jumaniyoz Sultonmurodov raislik qilgan edi. 1920-yil 8-fevralda Xiva inqilobiy partiyasi e'lon qilgan dasturda: xon, shahzodalar, beklar va vazirlarga tegishli mol-mulkni xalq mulki deb e'lon qilish; kambag'allar foydasiga yirik zamindorlar yeridan foydalanish; waqf daromadlarini xalq maorifiga sarflash; Amudaryodan kanallar qazish; zo'ravonlik bilan tortib olingan yer-mulklarni qaytarish; yo'l-ko'priklarni obodonlashtirish; begorni (tekin majburiy mehnatni) tugatish kabi agrar masalalar mavjud edi. Shu tarzda, respublika rasman tuzilishidan oldinoq agrar masala yangi davlat qurilishining markaziy yo'nalishlaridan biriga aylandi[4].

Butun Xorazm xalq vakillarining I qurultoyi 1920-yil 27-30 aprelda bo'lib o'tdi va uning qarorlari asosida Qishloq xo'jaligi (Ziroat) nozirligi tashkil etildi. Unga birinchi nozir etib Hakim Bobojonov saylangan[5]. Dastlab nozirlik yer-irrigatsiya bo'limi hamda ko'llar va o'rmon bo'limlaridan iborat bo'lgan.

Nozirlik 1920-yil aprel — 1921-yil mart oylarida xon va uning amaldorlari, yirik yer egalari qarashli yer-mulklarni, to'qay va ko'llarni, mehnat qurollari va ish hayvonlarini, urug'lik

donni musodara qilib, qizil armiya oilalariga va yersiz-kamyerli dehqonlarga taqsimladi; bu faoliyat natijasida davlat g'aznasiga 2 mln so'mga yaqin daromad tushgan[6].

Nozirlikning Butun Xorazm xalq vakillarining I qurultoyidan II qurultoyigacha (1920 aprel — 1921 may) bo'lgan faoliyati hisobotlarda batafsil aks etgan. Hisobotga ko'ra, II qurultoy o'tkazilishi arafasida nozirlik tarkibida zaruriy mutaxassislar yetishmagan va mablag' berilmagan, biroq shunga qaramay sobiq xon, xon oilasi a'zolari va amaldorlarning yerlarini qizil askarlarga bo'lib berish tadbirlari amalga oshirilgan. Harbiy nozirlikka 20 ming botmon don topshirilgan, to'qayzorlardan 700 ming pud o'tin olingan. 20 tanob yerga egalik qiluvchi har bir dehqon shirkatiga bir juft ho'kiz va arava sotib olish uchun mablag' ajratilgan[7].

Hisobot o'n banddan iborat takliflar bilan yakunlangan: natsionalizatsiya qilingan yerlarni darhol yersiz dehqonlarga taqsimlash, soliqlarni dehqon imkoniyatidan kelib chiqib undirish, ariq tozalash ishlarini davom ettirish, irrigatsiyani kengaytirish uchun mutaxassislar taklif qilish, tashqi savdoni rivojlantirish, vaqf yerlariga umumiy rahbarlikni nozirlik zimmasiga yuklash (faqat diniy vaqflarni daxlsiz qoldirgan holda), kambag'al dehqonlarni soliqdan ozod qilish qonun loyihasini ishlab chiqish, barcha yerlarni to'liq hisobga olish, dehqon qo'mitalariga yordam berish va chorvachilikni rivojlantirish.

1921-yil 15-23-mayda bo'lib o'tgan Butun Xorazm xalq vakillarining II qurultoyida Xorazm Iqtisodiy Kengashi tuzildi, Yer ishlari nozirligi esa Iqtisodiy Kengash tarkibiga kiritildi[8]. Bu qurultoyda qoraqalpoq millatiga mansub Abdullaxo'ja Abdurahmonxo'jayev ziroat (dehqonchilik) xalq noziri lavozimiga saylandi. Yer ishlari nozirligi tarkibi — qishloq xo'jaligi, irrigatsiya, transport va davlat inshootlari bo'limlaridan iborat bo'ldi. 1921-yil 23-mayda II qurultoy qarori bilan Yer ishlari nozirligi huzurida Xojiboy Aminatdinov raisligida Markaziy suv boshqarmasi tuzilgan, uning vakolatiga sug'orish tizimini nazorat qilish, ariq-kanallarni tozalash va aholini yillik qazuv ishlariga safarbar etish kirgan[9].

Nozirlik tomonidan e'lon qilingan 1921-yil 19-martdagi qarorga ko'ra xonlar, ularning avlodlari, beklar va amaldorlarga qarashli barcha yerlar, inventar, aravalar va ho'kizlarni aniqlash va millat foydasiga musodara qilish huquqiga ega bo'lgan. Shu bilan birga dehqonlarning daromadi va imkoniyatini hisobga olib soliq va majburiyatlarni to'g'ri yig'ish tashkil etildi, tabiiy ofatlardan zarar ko'rgan xo'jaliklarga yordam ko'rsatildi, vaqf yerlarining umumiy boshqaruvi nazoratga olindi, hamda 1921-1922-yillar mobaynida Xorazm respublikasining ekin ekiladigan va ekilmaydigan yerlari birinchi marta mustaqil ravishda hisobga olindi[10].

1921-yil 26-sentabr Xorazmdan donni (g'allani) chetga olib chiqmaslik to'g'risida qaror qabul qilingan. Unga muvofiq savdogarlarga chetdan olib kelgan mollari evaziga beriladigan tovarlar qatorida don berilmasligi, farmoyishni buzgan holda xarid qilganlar tribunal sudiga topshirilishi, don esa hukumat foydasiga musodara qilinishi belgilangan[11].

1921 yil 4 dekabrda bo'lgan XXSR Markaziy Ijroiya Qo'mitasining kengaytirilgan majlisida XXSR MIK Prezidiumi tarkibi yangilanib unda Ziroat noziri qilib Bekmuhammad Isayev saylandi[12].

1921-yil 11-dekabr kamyerli va yersiz dehqonlar ittifoqining birinchi syezdi yakunlandi. Unda dehqonlarga otlar va inventarlar sotib olish uchun qarzar beradigan dehqonlar bankini tashkil qilish, mamlakatni kooperativlar bilan qamrab olish, tovar ayirboshlash maqsadida RSFSRdan Xorazmda yarmarka tashkil qilishni so'rash, dehqonlarga paxta uchun mukofot pullari to'g'ri berilganligini tekshirish uchun komissiyalar saylash qarorlari qabul qilindi[13].

1921-yilda jami 150 ming desyatingacha (400 ming mahalliy tanob) yerga ekin ekildi; shundan paxtaga — 4 ming desyatina, jo'xoriga — 54 ming, bug'doyga — 22 ming, bedaga — 36 ming, sholiga — 22 ming va qolgan 10–12 desyatina turli mayda donli ekinlarga ajratildi. Amudaryoning toshishi butun ekin maydonining 30% igacha bo'lgan qismini nobud qildi. Kooperativlar tomonidan 50 vagondan oshmagan miqdorda paxta tayyorlanadi[14].

Butun Xorazm xalq vakillarining III qurultoyi 1922-yil iyulda bo'lib o'tdi va Xorazm Iqtisodiy Kengashi tugatilib, uning o'rnida Yer ishlari, Mehnat, Savdo va ishlab chiqarish nozirliklari alohida-alohida tashkil qilindi[15]. Nozirlikning yangi tarkibi tasdiqlandi: nozir — Bobojon Otajonov, o'rinbosar — Abdurahmon Usmonov; yangi nozirlik 12-avgustdan faoliyatini

boshlab, yettita bo'limdan iborat bo'ldi: yer tuzish, oziq-ovqat, ko'llar va o'rmon, irrigatsiya, umumiy, xo'jalik, vaqf yerlari.

1922-yil oxirida nozirlik yana bir vazifani — Iqtisodiy Kengash huzuridagi suv transporti bo'limini — o'z tasarrufiga oldi. 1923-yil boshiga kelib nozirlik shtati 37 nafarni tashkil etgan, Xiva elektrostansiyasi ham uning tarkibiga kirgan. Nozirlar Kengashi har bir tumanda nozirlik bo'limlarini tashkil etishni taklif qildi, natijada 1923-yil fevraliga kelib nozirlik 9 ta bo'limdan (umumiy, yer tuzish, irrigatsiya, ko'llar-o'rmon, oziq-ovqat, vaqf yerlari, xo'jalik, chorvachilik, transport) hamda 7 ta tumandagi bo'limlardan iborat bo'ldi.

1921-yil iyunidan 1922-yil iyunigacha o'tkazilgan hisob-kitoblar natijasida 100 ming tanob davlat yeri aniqlandi, shundan 20 ming tanobga yaqini yersiz va kamyerli dehqonlarga taqsimlab berildi, 3 ming tanobi esa safarbar qilingan qizil askarlarga ajratildi. Har bir kishiga 1 tanobdan 2,5 tanobgacha yer to'g'ri keldi. Davlat fondidagi to'qaylar va yerlar ijaraga berildi. Yersiz va kamyerli dehqonlarga yordam sifatida ekin ekish uchun 6 160 botmon urug'lik berildi. Yersiz va kamyerli dehqonlarga 1 mlrd. 500 mln. rubl miqdorida qarz (ssuda) bergan Dehqonlar banki tashkil etildi. Irrigatsiya boshqarmasi tuzilib, u hisobot yilida umumiy e'tirofga ko'ra so'nggi 25 yildagi eng yaxshi ariq tozalash ishlarini amalga oshirdi. Uchinchi Butunxorazm qurultoyi qaroriga binoan yerlarni aniq hisobga olish va davlat fondidan yerlarning to'g'ri taqsimlanganligini tekshirishga kirishiladi[16].

1923-yil 10-fevralda Xorazm Iqtisodiy Kengashining qayta tashkil etildi va uning raisi etib A. Usmonov tayinlandi[17]. 1923-yil 22-mayda nozirlik shtati 40 nafargacha qisqartirilib, uch bo'limli (yer tuzish va davlat mulki, irrigatsiya, qishloq xo'jaligi) tuzilmaga o'tkazildi [18]. Butun Xorazm xalq vakillarining IV qurultoyi 1923-yil oktyabrda bo'lib o'tib, Xorazmni Sotsialistik respublika deb e'lon qildi va yangi Konstitutsiyani qabul qildi. Shu vaqtda Yer ishlari nozirligi Xorazm Iqtisodiy Kengashi huzuridagi Yer bo'limiga aylantirildi, mudiri etib Ataullo Mamedov tayinlandi[19], shtat 40 kishilik tarkibda saqlanib qoldi. Dehqonchilik nozirligi respublikaning eng muhim nozirligi ekanligi va qishloq aholisi bilan ishlarning asosiy qismini olib borayotganligi munosabati bilan, unga respublikaning 8 ta tumanining har birida o'z bo'limlarini tashkil etish hamda dehqon qo'mitalari bilan birgalikda ish olib borish taklif etildi.

1923-yil 2-oktyabrdan Iqtisodiy Kengash raisligiga Dmitriy Bryuxanov, 1924-yildan esa Uroz Irmanov tayinlandi[20]. 1924-yil aprelda MIQning II sessiyasi Yer bo'limini Kengashdan ajratish to'g'risida qaror chiqardi, biroq bu uzoq davom etmadi: 1924-yil 15-iyunda Nozirlar Kengashi Iqtisodiy Kengashning faoliyatini tugatib, o'rniga 10 bo'limli Xalq Xo'jaligi Nozirligi tashkil etilishi to'g'risida qaror qabul qildi. Nihoyat, Yer ishlari bo'limi 1924-yil 5-noyabrda, Nozirlar Kengashining chegaralash munosabati bilan markaziy muassasalarni qisqartirish to'g'risidagi qarori asosida tugatildi.

Xulosalar. Xorazm Xalq Sovet Respublikasi davrida yer ishlari boshqaruv organi bir necha bor qayta tashkil etildi va ma'lum vaqt oralig'ida Iqtisodiy kengashga hisobdor bo'lim sifatida faoliyat yuritdi. Xorazmda davlat qurilishi ancha tajribaviy, beqaror va tez-tez o'zgaruvchan tarzda kechganligiga guvoh bo'lamiz. Bunga sabab, bir tomondan, Xiva xonligidan meros qolgan an'anaviy boshqaruv institutlari, murakkab irrigatsiya tizimi va vaqf mulkchiligidan saqlanib qolgani, ikkinchi tomondan esa markazning tobora kuchayib borayotgan siyosiy bosimi edi.

Beqarorlikka qaramay, nozirlik deyarli besh yillik faoliyati davomida agrar sohada bir qancha muhim ishlarni amalga oshirdi. 1920–1921-yillarda o'tkazilgan dastlabki yer musodarasida natijasida xon, uning amaldorlari va yirik yer egalari tegishli yer-mulklar, to'qay va ko'llar, ish qurollari hamda chorva davlat ixtiyoriga o'tkazilib, qizil armiya oilalari va yersiz-kamyerli dehqonlarga taqsimlandi. 1921–1922-yillarda o'tkazilgan hisob-kitoblar natijasida 100 ming tanobga yaqin davlat yeri aniqlanib, uning katta qismi yersiz dehqonlarga va safarbar etilgan qizil askarlarga bo'lib berildi, shu bilan birga Xorazm tarixida birinchi marta ekin ekiladigan va ekilmaydigan yerlarning mustaqil kadastr hisobi yo'lga qo'yildi. Qishloq xo'jaligini kreditlash sohasida tashkil etilgan. Dehqonlar banki yersiz va kamyerli dehqonlarga 1,5 milliard rublga yaqin ssuda ajratdi, bu esa dehqon xo'jaliklarining tiklanishida sezilarli rol o'ynadi.

Shu bilan birga, nozirlik faoliyati bir qator qiyinchiliklar — malakali mutaxassislar va moliyaviy mablag' yetishmasligi, qurolli qarshilik harakati keltirib chiqargan xavfsizlik muammolari sharoitida kechdi. Ushbu omillar nozirlik tomonidan rejalashtirilgan islohotlarning to'liq va izchil amalga oshirilishiga to'sqinlik qildi.

Xorazm Xalq Sovet Respublikasi davridagi Yer ishlari nozirligi faoliyatida amalga oshirilgan tadbirlar Xorazm okrugi amalga oshirilgan agrar islohotlar uchun ma'lum darajada asos yaratdi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Milliy Arxivi, 71- 72- 73- 74-fondlar.
2. История Хорезмской Народной Советской Республики (1920-1924 гг.). Сборник документов. — Тошкент: "Фан", 1976.
3. Matkarimov M. Xorazm Respublikasi: davlat tuzilishi, nozirlari va iqtisodiyoti. — Urganch: "Xorazm", 1993.
4. Манифест Хивинской революционной партии о её ближайших за действиях // "Известия ТуркЦИК" (Ташкент). №29. 8 февраля. 1920 г.
5. Гордиенко А.А. Создание народно-советского государства и права и их революционно-преобразующая роль в Хорезме и Бухаре. Ташкент: Изд. САГУ, 1959. — С. 28-29.
6. O'zbekiston Milliy Arxivi, 71-fond, 1-ro'yxat, 4-ish, 107-varaq
7. O'zbekiston Milliy Arxivi, 71-fond, 1-ro'yxat, 4-yig'majild, 106-108- varaqlar
8. O'zbekiston Milliy Arxivi, 71-fond, 1-ro'yxat, 4-yig'majild, 104-varaq.
9. 50 лет Хорезмской Народной Советской Республики. - Тошкент: «Фан», 1972. - С . 192.
10. O'zbekiston Milliy Arxivi, 74-fond, 1-ish, 12-17-varaqlar.
11. O'zbekiston Milliy Arxivi, 71-fond, 1-ro'yxat, 3-yig'majild, 320-varaq.
12. Matkarimov M. Xorazm Respublikasi: davlat tuzilishi, nozirlari va iqtisodiyoti. — Urganch: "Xorazm", 1993. — 43-bet.
13. История Хорезмской Народной Советской Республики (1920-1924 гг.). Сборник документов. — Тошкент: "Фан", 1976. - С . 135.
14. "Известия ТуркЦИК" (Ташкент). № 17. 25 января 1922 г.
15. Matkarimov M. Xorazm Respublikasi: davlat tuzilishi, nozirlari va iqtisodiyoti — 46-bet.
16. История Хорезмской Народной Советской Республики (1920-1924 гг.). Сборник документов. — Тошкент: "Фан", 1976. - С . 200.
17. Matkarimov M. Xorazm Respublikasi: davlat tuzilishi, nozirlari va iqtisodiyoti. — Urganch: "Xorazm", 1993. — 46-bet.
18. O'zbekiston Milliy Arxivi, F-74, 9-ish, 10-varaq.
19. O'zbekiston Milliy Arxivi, F-71, 45-ish, 25-29-varaqlar.
20. Matkarimov M. Xorazm Respublikasi: davlat tuzilishi, nozirlari va iqtisodiyoti. — Urganch: "Xorazm", 1993. — 52-53-betlar.

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatarga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].